

Lätt om odling

Nr 4 • De nödvändiga redskapen

Praktiska redskap gör jobbet lättare – det gäller i trädgården som överallt annars. Det finns många sorters redskap att välja på och det är inte alltid så lätt att leta sig fram till de redskap man verkligen behöver i en koloniträdgård eller på en odlingslott.

Det är viktigt att välja redskap av god kvalitet. Många billiga redskap slits fort ut, medan ett kvalitetsredskap kan hålla livet ut om det vårdas. I handeln finns speciellt utformade ergonomiska redskap som är skonsamma för rygg och ben.

Redskap du alltid behöver

En **spade** behövs alltid, även om du väljer att odla enligt de principer som säger att jorden inte bör höstgrävas.

Välj inte en för tung spade. Många köper faktiskt alltför tunga spadar bara för att det ska vara "rejält". Men om spaden är för tung blir grävningen onödigt arbetsam. I en köksväxtodling behövs ofta bara lätt grävning. Då är det bäst med en lätt spade.

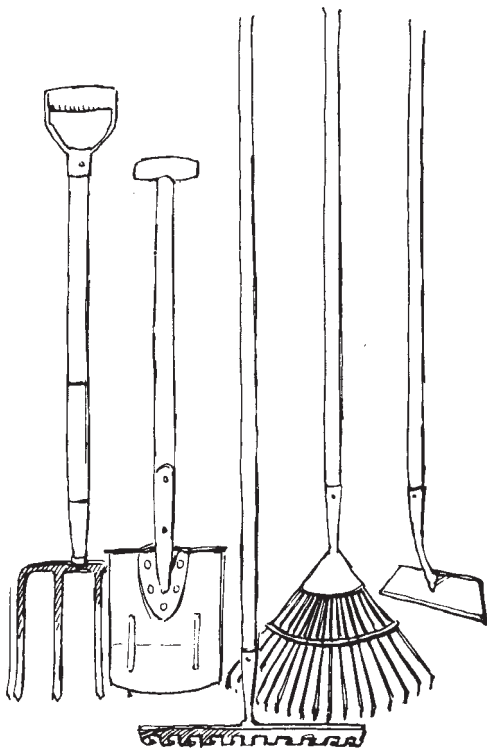
Är jorden lätt och sandig, välj då en spade med rak egg. I tung jord passar en spetsig spade bäst.

Lättmetallspadar är utmärkta och mycket lätta att arbeta med. Framför allt blir bladet aldrig rostigt utan håller sig slätt och blankt.

Bryt aldrig sten med spaden. Till stembrytning finns bättre redskap, t ex spett.

Grävgrepen är ett mångsidigt redskap. Du använder den till att gräva och luckra jorden, vända kompost, ta upp potatis m m.

Välj alltid en grep med smidda pinnar även om den är dyrare. Billiga grepar av pressad, grov plåt håller inte alls lika bra som en smidd grep.

Basredskapen – grävgrep, spade, kratta, räfsa, skyffeljärn.

Text: Lars-Erik Läck
Teckningar: Han Veltman

Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org

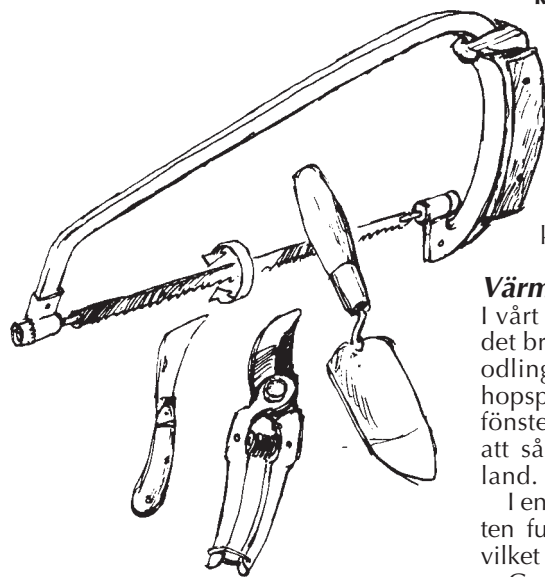
En **kratta** behöver du när jorden ska jämnas till före sådd och plantering. Här är det också bäst att välja ett redskap av smidesjärn. Plåt- och plastkrattor håller inte.

Räfsa behöver du till att räfsa upp löv och annat skräp. Välj helst en räfsa med platta pinnar. I den fastnar inte löven så lätt.

Ett redskap med rak egg och långt skaft behöver du alltid, främst för att ta bort ogräs. En **bethacka** drar du mot dig, ett **skyffeljärn** skjuter du ifrån dig. Vilket du väljer är en smaksak, men hackan passar kanske bäst i landet mellan raderna medan skyffeln är bäst när man ska ta bort ogräs i gångar.

Klohacka eller kultivator kallas det redskap som har böjda pinnar, vanligen tre. Klohackan är perfekt när du ska luckra jorden. Den kan ha långt eller kort skaft. Även små handredskap finns med ergonomiska handtag.

En ny typ av kultivator har roterande hackor som skjuts för hand.

Småredskap – grensåg med vridbart blad, trädgårdskniv, sekator och planteringsspade (märk det böjda skaftet!)

Planteringsspade används vid plantering men är också bra att ha när du rensar ogräs. Modellen på bilden har krökt skaft, vilket gör att du inte så lätt skadar fingrarna på bladet.

En **kniv** behövs alltid vid trädgårdsarbete. En trädgårdskniv med infällbart blad skyddar eggen bäst.

Sekator, allroundredskapet för beskärning, behövs om du har buskar och träd på din odlingslott. Här är det särskilt viktigt att välja bra kvalitet. Billiga sekatorer har ofta dåligt stål, vilket gör att de fort blir slöa. En sekator av dålig kvalitet brukar också bli glapp i skäret, vilket gör det tungt att klippa. Dessutom kan snittet i växten bli dåligt och "fult".

En **vattenkanna** med stril tillhör också basredskapen, liksom en **korg** för ogräs, löv, blast m m. En korg är också bra att ha när du skördar.

För tyngre transporter är en **skottkärra** bäst. Välj en med brett hjul, då rullar kärran lättare på mjuk mark.

Har du stora fruktträd kan en **grensåg** med ställbart blad vara bra att ha när träden ska gallras. **Maskrosjárn** och **gräskantsax** kan du också skaffa om du tycker du har behov av dem. En **häcksax** behöver du givetvis om du har en häck som ska formklippas.

En detalj när det gäller småredskap: se till att skaftet har en bjärt färg, t ex röd eller orange. Då syns redskapet bra om man råkar tappa det i jorden.

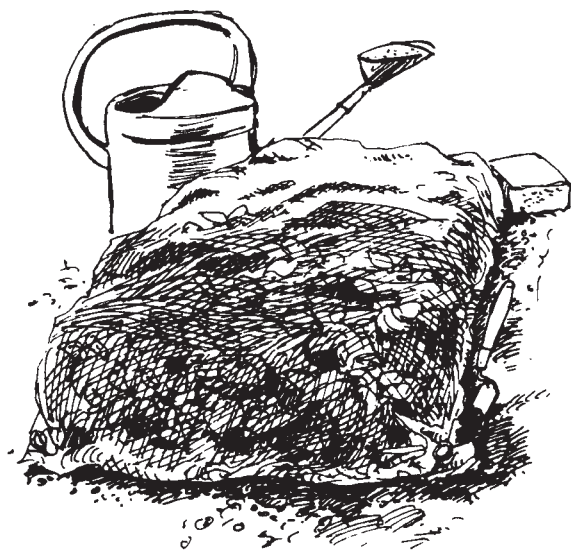
Värme och skydd

I vårt kalla klimat med korta somrar är det bra att på olika sätt kunna förlänga odlingssäsongen. En enkel drivbänk, hopspikad av fyra bräder och täckt med fönsterglas eller plast, gör det möjligt att så flera veckor tidigare än på fri-land.

I en drivbänk blir både jorden och luften fuktigare och varmare än normalt, vilket gör att det växer snabbare.

Gamla innanfönster duger bra till bänkfönster. Du kan också skruva ihop en enkel träram som kläds med genomskinlig plast. Det senare är mest praktiskt. Du slipper trasiga fönster och risken för glassplitter i jorden.

Plast eller gamla fönster kan också användas för att bygga ett enkelt drivhus för tomat, gurka och andra värmekrävande köksväxter.

Odlingsväven ger fint växtklimat och skyddar dessutom mot skadeinsekter.

Plasttunnel och odlingsväv

Vill du ha sallaten färdig extra tidigt kan du täcka raden med plasttunnel. Plasten är monterad på bågar, vilkas ändar sticks ner i jorden på ömse sidor om raden.

Plasten kan också användas som frostskydd när nyss uppkomna plantor måste skyddas för en sen nattfrost på våren.

Odlingsväv eller fiberduk är mycket användbara som odlingshjälpmedel. Väven används på samma sätt som plast, dvs för att täcka plantor och ge extra värme. Till skillnad från vanlig odlingsplast är väven inte tät, vilket betyder att man inte behöver ta bort den och lufta plantorna under solvarma dagar. Väven släpper också igenom vatten.

Odlingsväven är så lätt att den hålls uppe av plantorna, det behövs alltså inga bågar. Väven läggs över de rader som ska täckas och så fäster man den genom att täcka kanterna med jord.

Odlingsväven skyddar också mot insekter. Växter som kål, morötter m fl, som ofta utsätts för insektsangrepp på sommaren, kan odlas under väv och på så sätt få bra och miljövänligt skydd mot skadegörarna.

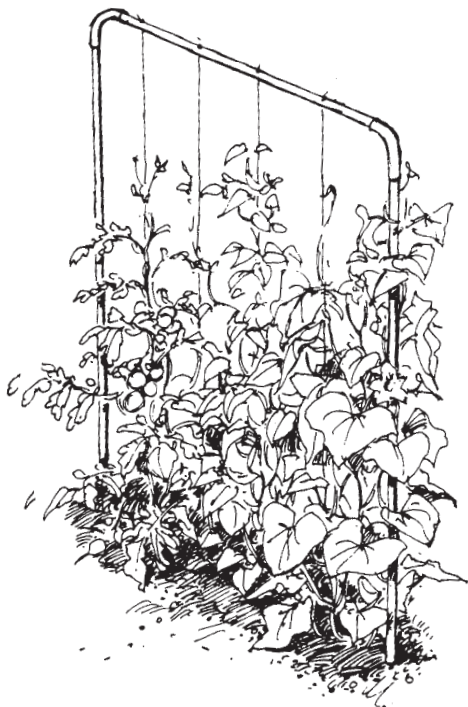
Uppbindning

Vissa köksväxter måste bindas upp. Tomatplantor, högvuxna örter och bönor är exempel på växter som inte kan växa och ge full skörd utan stöd.

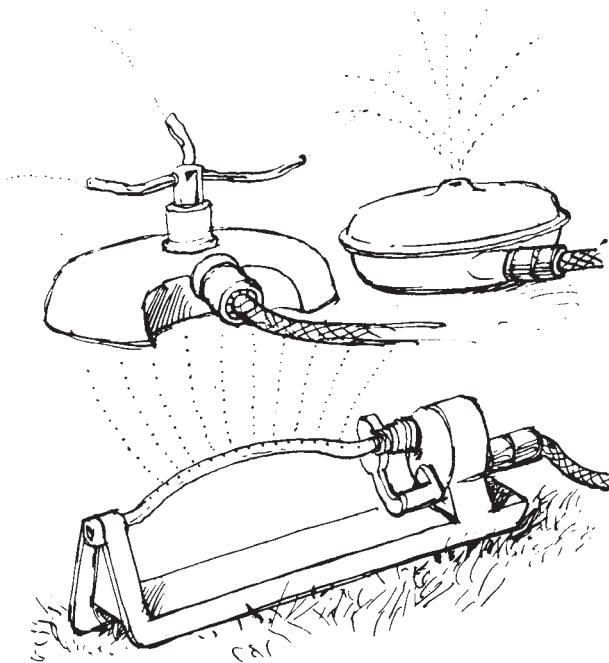
Tomatplantor binds vid kraftiga käppar som du sticker ned intill varje planta. Har du många plantor kan du sätta en kraftig stör i varje ända av raden, spänna en kraftig tråd på 1,5 m höjd mellan dem och sedan binda upp tomatplantorna mot tråden.

Höga bönor kan slingra sig upp i störrar. Högvuxna örter bör ha nät eller trådar att klättra i. Hönsnät eller fårstängsel passar bra som stöd till ärtplantor.

Det finns också praktiska odlingsstöd av lättmetallrör för höga köksväxter. Man sticker ner dem i jorden intill plantorna och spänner sedan trådar mellan rören. Där kan växterna klättra upp eller också binds de vid trådarna. Det allra senaste är stålspiraler som växtstöd. Både vackert och praktiskt.

Praktisk spaljbåge av metall för stöd åt höga köksväxter som örter, tomater, storbönor m fl.

Några av de vattenspridare som finns. Enklast är den lilla burkspridaren uppe till höger. Spridaren nederst sprider "i fyrkant".

Bevattning

Det är svårt att köpa bevattningsutrustning. Det finns t ex mängder av mer eller mindre komplicerade vattenspridare. En enkel vattenspridare med få rörliga delar fungerar bäst i längden.

Allra enklast är en liten spridarburk som bara kostar några tior. En sådan räcker gott om man bara har ett litet land att vattna.

Bästa vattenhushållningen ger de spridare som sprider vattnet i fyrkanter. Med en sådan spridare kan man vattna större stycken i etapper utan att dubbelvattna en del bitar varje gång spridaren flyttas.

Armerad plastslang är mest hållbar. Den kostar lite mer än vanlig enkel plastslang, men är mycket starkare och är därför värd det högre priset.

Snabbkopplingar av plast är numera så pass utprovade att de håller bra. De flesta fabrikat är anpassade till Gardena-systemet. Kopplingarna är både snabba och

bekväma att använda eftersom man inte behöver slangklämmor för att fästa kopplingar vid slang. Det finns också rikligt med tillbehör – grenkopplingar m m. För att minska vattenåtgången kan särskilda droppslangar användas. De läggs invid plantorna så att vattnet endast hamnar där det verkligen behövs. För växter i växthus som behöver riklig och jämn vattning kan mer avancerad bevattningsautomatik installeras.

Vårda redskapen väl

För att redskapen ska hålla måste de skötas. Gör rent alla järndelar varje höst och olja in dem. Träskaft bör lackas eller målas då och då för att hålla och framför allt – låt inte redskap med träskaft stå ute i ur och skur.

Eggverktyg bör slipas då och då. Både hackor, skyffeljärn, knivar och sekatorer. Vassa redskap är alltid lättare att arbeta med.

Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org